

Rechtspraak/Jurisprudence

Hof van Cassatie 4 januari 2019

VERBINTENISSEN UIT OVEREENKOMST

Concurrentiebeding – Uitlegging overeenkomst – Gedeeltelijke nietigheid

OBLIGATIONS CONVENTIONNELLES

Clause de concurrence – Interprétation des conventions – Nullité – Nullité partielle

Het Hof van Cassatie had zich reeds uitgesproken ten gunste van de partiële nietigheid, toegepast op buitensporige concurrentiebedingen (Cass. 23 januari 2015 en 25 juni 2015) en op een door bedrog tot stand gekomen overeenkomst (Cass. 23 november 2017). Telkens werd als voorwaarde gesteld dat de partiële nietigverklaring kon, mits zij beantwoordde aan de partijbedoeling.

In een arrest van 4 januari 2019 (C.18.0045.N), opnieuw inzake een buitensporig concurrentiebeding (te lange duur), bevestigt het Hof van Cassatie dat de partiële nietigheid moet beantwoorden aan de partijwil. Bijzonderheid was in dit geval dat de partijen in een deelbaarheidsclausule hadden voorzien (de gebeurlijke nietigheid van één van de bepalingen van de overeenkomst geeft geen aanleiding tot ontbinding of nietigheid van de volledige overeenkomst) maar erbij hadden bedongen dat in dat geval partijen zouden onderhandelen om de nietige bepaling te vervangen door een equivalente bepaling. Nieuwe onderhandelingen waren echter niet langer mogelijk gezien het overlijden van één van de partijen.

De appelrechter die in die omstandigheden overging tot partiële nietigheid van het bewuste beding, stellende dat een beperking in de tijd van de gelding van het niet-concurrentiebeding volkomen beantwoordt aan de bedoeling van partijen en de algemene geest van de overeenkomst, miskent de verbindende kracht van de overeenkomst niet, aldus het Hof van Cassatie.

Uit het cassatiearrest van 25 juni 2015 bleek overigens reeds dat om de partiële nietigheid uit te spreken er niet noodzakelijk een deelbaarheidsbeding hoeft te zijn in de overeenkomst. De wil van de partijen kon ook zonder dergelijke clausule worden vastgesteld.

De mogelijkheid tot partiële nietigheid wordt overigens ook voorzien in het voorontwerp van wet houdende invoering van Boek VI “De verbintenissen” in het Nieuw Burgerlijk Wetboek: *“Wanneer de grond van nietigheid slechts een gedeelte van het contract betreft, beperkt de nietigverklaring zich tot dat gedeelte, voor zover het contract deelbaar is, rekening houdend met de bedoeling van de partijen evenals met het doel en de strekking van de geschonden regel.”*

Cour de cassation 3 janvier 2019

ALTERNATIEVE GESCHILLENBESLECHTING – SPECIALE OVEREENKOMSTEN

Bouw – Aanneming van werken – Vervaltermijnen – Openbare orde – Tienjarige aansprakelijkheid

RÉSOLUTION ALTERNATIVE DES LITIGES – CONTRATS SPÉCIAUX

Construction – Entreprise de travaux – Délais de déchéance – Ordre public – Responsabilité décennale

Dans un arrêt du 3 janvier 2019 (C.18.0196.F) la Cour de cassation s’est prononcée sur l’effet d’une citation devant un juge incompétent sur le délai de la responsabilité décennale des entrepreneurs et architectes.

En l’occurrence, une demande en responsabilité décennale avait été intentée devant un tribunal endéans les 10 ans suivant la réception des travaux, mais celui-ci s’était déclaré sans juridiction en raison d’une clause d’arbitrage, cette exception d’arbitrage ayant été confirmée ensuite en appel. Ce n’est que suite à ce rejet en appel, que la procédure en arbitrage avait été introduite, soit plus de 10 ans après la réception des travaux. La sentence arbitrale ayant condamné l’entrepreneur, celui-ci en a demandé l’annulation pour contrariété à l’ordre public, invoquant la violation des articles 1792 et 2270 du Code civil, qui instaurent un délai préfix de 10 ans, relevant de l’ordre public et n’étant sujet à aucune interruption ou suspension.

Alors que le tribunal de première instance avait annulé la sentence arbitrale, la cour d’appel de Bruxelles a rejeté cette demande en annulation, au motif qu’en introduisant une action sur le fond devant le tribunal, le demandeur avait respecté ce délai, même si le tribunal n’avait pas de juridiction.

Le recours en cassation contre cet arrêt a été rejeté. La Cour de cassation confirme que la citation en justice intentée dans le délai imparti – même donnée devant un juge incompétent – emporte l’effet de soustraire l’action à la déchéance, effet qui se poursuit aussi longtemps qu’il n’a pas été mis fin à l’instance par une décision devenue irrévocable.

Cour de cassation 11 mars 2019

VENTE

Cession de parts – Consentement – Dol

VERKOOP

Overdracht van aandelen – Wilsgebreken – Bedrog

Dans un arrêt du 11 mars 2019 (C.18.0399.F) la Cour de cassation a confirmé qu’une convention de cession d’actions pouvait, sur base de l’article 1116 du Code civil, être annulée pour le dol concernant l’élément essentiel de l’actif de la société. En l’espèce, le principal actif de la société était un home pour personnes âgées, dont une importan-

te annexe n'avait jamais fait l'objet d'un permis de bâtir, ce dont le vendeur des actions était forcément au courant, et aucun architecte n'avait suivi les travaux. La cour d'appel de Mons, dont le raisonnement n'a pas été cassé par la Cour de cassation, a considéré que le manque de permis pour cet immeuble portait atteinte à l'élément déterminant à l'origine du consentement pour le transfert des actions, de sorte qu'en n'informant pas l'acheteur, le vendeur avait commis un dol – la réticence pouvant également être constitutive de dol – en vue de favoriser l'obtention du consentement de l'acheteur des actions.

Hof van Cassatie 18 februari 2019

KOOP-VERKOOP

Exoneratie – Vrijwaring voor gebreken van de zaak
ACHAT-VENTE

Exonération – Garantie des vices cachés

In een arrest van 18 februari 2019 (C.18.0346.N) oordeelde het Hof van Cassatie dat het hof van beroep te Brussel terecht het recht had ontzegd aan niet-professionele verkopers van een onroerend goed om zich te beroepen op het exoneratiebeding voor verborgen gebreken (*in casu* waterinfiltratie vastgesteld na de verkoop), nu die verkopers het pand “in eigen beheer” hadden opgetrokken zonder de bijstand van een professionele aannemer of architect, en zij waren afgeweken van het oorspronkelijke concept van een waterdichte betonnen kuip voor de kelder. De verkopers hadden “*minstens moeten beseffen dat hun wijze van bouwen tot problemen zou aanleiding geven [...], terwijl elke voorzichtige 'zelfbouwer' moet weten dat er passende maatregelen vereist zijn om een kelder waterdicht te maken*”, aldus het hof van beroep, dat oordeelde dat de verkopers geacht moeten worden het gebrek te kennen en dienvolgens geen beroep kunnen doen op het exoneratiebeding.

2. BANKRECHT EN FINANCIËEL RECHT / DROIT

BANCAIRE ET FINANCIER

*Regine Feltkamp en Gerrit Hendrikx*²

Wetgeving/Législation

Hof van Justitie verduidelijkt de vereisten inzake duidelijkheid en begrijpelijkheid voor bedingen in leningsovereenkomsten die het wisselkoersrisico bij de consument leggen

BANK- EN KREDIETWEZEN

Kredietovereenkomst – Onrechtmatige bedingen

BANQUE ET CRÉDIT

Clauses abusives – Contrat de crédit

² Advocaten te Brussel.

In twee beschikkingen d.d. 22 februari 2018, die werden gewezen in zaken C-119/17 en C-126/17, heeft het Hof van Justitie (hierna “het Hof”) bevestigd dat een beding op grond waarvan het krediet in dezelfde valuta moet worden terugbetaald het “eigenlijke voorwerp van de overeenkomst” betreft in de zin van artikel 4, 2. van richtlijn nr. 93/13/EEG³ (hierna “richtlijn oneerlijke bedingen”). Tevens heeft het Hof verduidelijkt onder welke voorwaarden een beding waarmee het wisselkoersrisico volledig bij de kredietnemer wordt gelegd voldoet aan de vereisten inzake duidelijkheid en begrijpelijkheid.

In een arrest van 20 december 2017, gewezen in zaak C-186/16, verklaarde het Hof reeds dat:

- een beding, opgenomen in een leningsovereenkomst in vreemde valuta waarover niet afzonderlijk is onderhandeld en krachtens hetwelk de lening in dezelfde vreemde valuta moet worden terugbetaald onder het begrip “eigenlijke voorwerp van de overeenkomst” valt in de zin van artikel 4, 2. richtlijn oneerlijke bedingen en aldus niet als oneerlijk kan worden aangemerkt, voor zover het duidelijk en begrijpelijk is geformuleerd;
- het vereiste dat een contractueel beding duidelijk en begrijpelijk is geformuleerd inhoudt dat een beding krachtens hetwelk de lening in dezelfde vreemde valuta moet worden terugbetaald als die waarin zij is aangegaan, niet alleen formeel en grammaticaal maar ook wat de concrete reikwijdte ervan zo moet zijn opgesteld dat een normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende gemiddelde consument niet alleen in staat is om de mogelijkheid van waardevermindering of -vermeerdering van de vreemde valuta waarin de lening is aangegaan te kennen, maar ook om de – mogelijk aanzienlijke – economische gevolgen van een dergelijk beding voor zijn financiële verplichtingen in te schatten; en
- het aan de verwijzende rechter toekomt om – in het licht van alle omstandigheden en rekening houdend met de deskundigheid en de kennis van de ontlenende bank met betrekking tot de mogelijke wisselkoersschommelingen en de risico's die inherent zijn aan het aangaan van een lening in vreemde valuta – na te gaan of er sprake is van een verstoring van het evenwicht in de zin van artikel 3, 1. richtlijn oneerlijke bedingen.

In de beschikking van 22 februari 2018, gewezen in zaak C-119/17, bevestigt het Hof in de eerste plaats de rechtspraak dat een beding in een kredietovereenkomst in vreemde valuta tussen een verkoper en een consument op grond waarvan het krediet in dezelfde valuta moet worden terugbetaald, onder het begrip “eigenlijk voorwerp van de overeenkomst” in de zin van artikel 4, 2. richtlijn

³ Richtlijn nr. 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (*Pb. L.* van 21 april 1993, afl. 95, 29).